

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Liber Septimus. De Censuris Ecclesiasticis, & irregularitatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

ficienti non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione, (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento) quia possessio stat pro libertate contrahendi, *Sanch. Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11. contra Laym. & Palaum.*

LIBER VII,

De Censuris Ecclesiasticis, & Irregularitatibus.

CAPUT I.

De Censuris in genere.

DUBIUM I.

Quid Censura Ecclesiastica?

RESP. Est pœna spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contumaci, per potentiam Ecclesiasticam auferatur usus quorundam bonorum spiritualium, *Laym. l. 1. c. 5. p. 1. c. 1. Unde resolves.*

I. Per censuram non privatur homo bonis mœrè internis, v. g. caractere, potestate ordinis: nec bonis propriis, ac privatis, v. g. fide, charitate, gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, sive actionibus, quæ habent spiritualement aliquem effectum, vel commodum, ut sunt sacrificium, officium divinum, beneficium administratio & su-

& susceptio sacramentorum, indulgentia, publica
Ecclesie suffragia: quia hæc, & non illa subsunt
dispositioni Ecclesie Unde si interdum privetur
bono aliquo temporali, v.g. convictu humano
per excommunicationem, id tantum fit secun-
dario.

II. Exilium, carcer, servitus, privatio beneficii,
nisi adjunctam habeant suspensionem aliquam
spiritualium actionum, non sunt censuræ, quia
sunt pœnæ temporales,

III. Nec degradatio, vel depositio est censura,
quia etsi sit pœna spiritualis, non tamen medici-
nalis, sed perpetua, & ob peccatum præteritum,
etiam emendatum potest infligi.

IV. Nec cessatio à divinis: quia non imponi-
tur per modum medicinæ, ad tollendam contu-
maciam, sed ad propulsandam injuriam Eccle-
siae factam.

V. Nec irregularitas, siue sit ex defectu, quia
hæc non est pœnalis, sed tantum impedimen-
tum Canonicum, siue sit ex delicto, quia hæc non
irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed puni-
tivæ, & ex se perpetuæ. Unde nec tollitur per ab-
solutionem, sicut censura, sed per dispensatio-
nem. *Bon. d. 1. q. 1. p. 1.*

VI. Quando in Jubilæis, vel privilegiis, da-
tur potestas absolvendi à censuris, non com-
prehenditur irregularitas, nisi ex-
pressè addatur.

DUBIUM II.

Quotuplex Censura?

Resp. Dividitur 1. Essentialiter in Excommunicationem, Suspensionem, & Interdictum. 2. Accidentaliter in eam, quæ est à jure, & fertur per Canones, constitutiones, vel statuta Ecclesiastica, stabili ac permanent lege: & eam, quæ est ab homine, quæ scilicet fertur à iudice, vel Prælato, per modum mandati, vel sententiæ judicariæ. Estque vel particularis, circa factum aliquod particulare, aut certas personas; vel generalis, quæ nulla singularis facti aut personæ determinatione fertur. 3. In eam, quæ est sententiæ latæ, quam scilicet jus, aut Judex statuit ipso facto, (quo quis v.g. contra legem facit) sine alia sententiâ incurendam: & eam, quæ est ferendæ, quam jus, aut Judex non vult ipso facto incurri, sed per sententiâ infligi. Pro quibus dignoscendis, consideranda sunt verba, quibus censura fertur: quæ si includant alterius actionem, seu ministerium, significant censuram esse sententiæ ferendæ: latæ verò, si non includant. Si verò ambigua sint, teneri potest *regula 49. juris in 6.* quod in dubio circa pœnas, benignior interpretatio sit faciendâ. *Vnde resolves.*

e. I. Est censura latæ sententiæ. 1. Si verba sint præteriti, aut præsentis temporis, v.g. excommunicavimus, excommunicatus est vel fuit, excommunico, suspenduntur, interdicuntur, volumus aut jubemus esse excommunicatum, suspensionem

spensum, &c. 2. Si addatur patricula, *ipso jure*, *ipso facto*, vel, *sine alia sententia*. 3. Si verba sint imperativi modi, v. g. incidat in excommunicationem. maneat interdictus, &c. Ratio, quia hæc omnia nullius actionem interponunt.

II. Sententiæ ferendæ est saltem ut plurimum. 1. Si verba sint futuri temporis, v. g. excommunicabitur, suspendetur. 2. Si dicatur, excommunicetur, suspendatur, volumus excommunicari. 3. Si verba sint minatoria, v. g. sub pœna excommunicationis, sub interminatione anathematis, &c. nisi tamen ex adjunctis aliud colligatur.

DUBIUM III.

Qui possint ferre censuram, & in quos?

Resp. I. Censuram ferre potest omnis, ac solus superior Ecclesiasticus habens in foro externo, seu contentioso jurisdictionem, sive ordinariam sive delegatam.

Porro ordinariam, quæ est ratione officii, vel alterius juris, potestque delegari Clerico, Clericali privilegio gaudenti (ut *Bon. d. 1. q. 1. p. 2. Laym. l. 1. c. 5. p. 1. ca. 3. num. 1. ex C. Cum Ecclesiis. S. Thom. &c.* docent) habet. 1. Papa respectu totius Ecclesiæ. 2. Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, eorumque Vicarii Generales. 3. Generales Provinciales, & Superiores locales religionum respectu suorum subditorum. 4. Congregationes religionum, Concilia provincialia Episcoporum

porum. Capitula provincialia quorundam religiosorum, & denique. 5. Quidam alii ex concessione, ut multi Archidiaconi, Archipresbyteri, & Decani.

Delegatam habent, quibus ea committitur ab ordinariam habente: cujus morte expirat: nec delegatus potest alteri delegare, nisi habeat specialem hujus commissionem, ut si sit delegatus Papæ. *Vnde resolves.*

I. Non possunt potestate ordinaria ferre censuram, 1. Parochi. 2. Laici: quia non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiasticæ; uti & religiosi professi non habentes primam tonsuram. 3. Ecclésiæ, licet sint Priorissæ, vel Abbatissæ: quia non sunt capaces jurisdictionis seu potestatis clavium. Quando verò in jure dicuntur posse subiectos sibi Clericos suspendere ab officio, vel beneficio, suspensio non accipitur propriè pro censura, cuius violator irregularitatē incurrit, sed latè & impropriè, pro præcepto, quo Abbatissa Clerico sibi quodammodo subiecto prohibet celebrationem, donec satisfecerit, subtrahens ei reditus interea. *v. Bon. l. e. Laym l. 1. t. 5. p. 1. c. 3. n. 3.*

Resp. II. In omnes, & solos subditos alicui superiori Ecclesiastico, potest ferri censura; quia subiectio & jurisdictio sunt correlativa. *Laym. l. 1. c. 3. Vnde resolves.*

I. Non baptizati non incurrunt censuras, licet sint catechumeni: nec mortui: quia non subditi sunt jurisdictioni Ecclesiæ. Nec refert, quod quandoque mortui dicantur excommunicari: non enim de novo ligantur, sed excommunicatio

prior t
cum i
Simili
ne, qu
illis p
II
bi con
rum g
non s
III
loco c
gem s
perior
tos, v
tentia
IV
affici
Et Ec
V. S
quia n
C
Re
ra pr
maci
alien
tame
priur
I.

prior tantum declaratur, ac vivis prohibetur, nec cum iis agant, orando pro illis, sepeliendo, &c. Similiter dicuntur absolvi ab excommunicatione, quando sepultura & orationes publicæ pro illis permittuntur. *Laym. l. c.*

II. Advenæ & peregrini brevi tempore alicubi commorantes, non ligantur censuris locorum generali sententia aut statuto decretis: quia non sunt subditi. *Laym. l. c. n. 5.*

III. Etsi subditi extra suam dioccesin, (vel in loco diocesis exempto) delinquentes contra legem sui Episcopi, non incurrant censuram; superior tamen saltem regularis, potest suos subditos, ubicunque existant, per particularem sententiam censuris innodare. *v. Laym. l. c.*

IV. Hæretici, Apostatæ, & Schismatici, possunt affici censuris: quia per baptismum sunt subditi Ecclesiæ. *v. Laym. l. c.*

V. Solus Papa non potest incurrere censuram, quia nulli est subiectus. *Bon. l. c.*

DUBIUM IV.

Ob quam causam possit ferri censura?

Resp. Ob solum peccatum externum, censuræ proportionatum, & conjunctum cum contumacia. Et quidem in interdicto locali potest esse alienum, v. g. Prælati, vel communitatis, (non tamen hominis privati) alias requiritur proprium. *Bon. p. 3.* Unde resolves.

I. Non possunt censurari infantes, vel amentes,

tes, quia non peccant. *Bon. d. 1. q. 1. p. 4. Laym. s. 4. n. 3. ex S. Thom. Suar. &c.*

II. Etsi ob peccatum veniale interdum fieri possit levis suspensio, vel leve interdictum, excommunicatio tamen major, suspensio gravis & interdictum, personale speciale, (quicquid sit de generali) non potest ferri, nisi ob culpam mortalem, quia alioqui pœna non esset proportionata culpæ. Imò cum sint pœnæ medicinales, non debent infligi pro quovis mortali, sed quibusdam tantum, ne censuræ contemnantur, ut monet *Trid.*

III. Actus peccati, ob quem censura fertur, debet esse mortalis, non tantum quoad actum internum, sed etiam quoad substantiam operis externi. Hinc non excommunicatur leviter percussiens Clericum, etsi intentionem mortalem habuisset, uti nec, qui interius tantum est lapsus in hæresin, quam exterius non significavit: quia Ecclesia tantum judicat de externis. *Benac. l. c.*

IV. Actus peccati in suo genere debet esse perfectus, & consummatus, nisi expressè aliud foverent verba legis: quia pœnæ & odia sunt restringenda. Hinc excommunicationem homicidæ non incurrit: favens, mandans, consulens, juvans, nec vulnerans lethaliter, nisi mors sequatur. Item quando excommunicatur mandans, consulens, &c. vel ferens suffragium pro indigno, subintellige efficaciter, seu effectu secuto: quia sine eo mandatum, consilium & suffragium, non est completum, & perfectum in genere homici-

di, furti, &c. Alii tamen attendendum esse putant, utrum in mandantes, consulentes, &c. principaliter, & per se feratur excommunicatio, an verò accessoriè tantum: & dicunt priore casu esse excommunicatos, etsi non sequatur effectus, non item in posteriore. Quæ sententia in praxi est tutior, *Bon. l. c.*

V. Quicquid excusat à peccato mortali, excusat etiam à gravi censura, v. g. materiæ parvitas, impotentia legem implendi, defectus advertentiæ & deliberationis, ignorantia invincibilis, si ve ea sit facti, ut v. g. si nescias, quem percutis esse Clericum; si ve juris, ut si scias esse Clericum, teque mortaliter peccare percutiendo, nescias tamen percussorem illam sub excommunicatione prohibitam esse. Ratio, quia non es contumax.

Dixi, *invincibilis*: quia ignorantia culpabilis & crassa non excusat, nisi addatur in lege certus modus, v. g. qui hoc fecerit scienter, consultò, qui præsumpserit ausu temerario violare, (quæ verba, utpote in re odiosa, accipienda sunt strictè) talis autem non potest dici temerariè præsumere, nisi ignorantia esset affectata, formalem dolum includens. *Escob. t. 4. c. 6. n. 37. Sanch. de matr. t. 3. l. 9. d. 32. n. 31.*

VI. Non incurritur censura ob peccatum soli naturali, vel divino juri repugnans, sed requiritur præceptum Ecclesiæ, quod contumaciter violetur. Item, nec ob peccatum merè præteritum potest censura infligi ab homine, nisi aliquo modo pendeat in futurum, ratione

scandali, vel restitutionis non factæ, vel perseverantia in peccato post monitionem, quia abest contumacia. Nec refert, quod quis ob peccatum præteritum, vel etiam sine peccato. (modo iusta causa subsit) possit ad tempus arceri ab aliorum consortio, a'tari, communionem, &c. ut subinde fit in religionibus, & in iure etiam vocatur excommunicatio, vel suspensio, sed latè, quia non est censura proprie dicta, cujus violatio inducat irregularitatem sed simplex tantum pœna. *Ill. l. 1. c. 6. n. 186.*

VII. Non incurrit censuram, qui legem transgreditur ex gravi metu, licet quandoque non excusetur à gravi culpa, quia non censetur contumax, *Lay. l. 1. r. 5. p. 1. ca. 5. n. 9. Bon. d. 1. q. 2. p. 3. n. 2 ex Suar. Con. &c.*

VIII. Censura invalida est ex triplici capite.

Primo ob defectum ferentis, si scilicet careat jurisdictione, vel eam habeat impeditam per censuram, vel suspensam per legitimam appellationem, de qua *v. Lay.*

Secundo, si substantialis ordo iudicii prætereatur, ut si reus non citetur, nec moneatur sub comminatione censuræ. Ratio, quia non est contumax, qui ante non fuit monitus de præcepto & pœna annexa. Quod tamen intellige de censura ab homine lata, per sententiam particularem: quia, quæ fertur à iure, vel per sententiam generalem, vel etiam specialem, respectu tamen actus futuri, non eget alia monitione, cum lex aut sententia seipsa satis moneat. Idem est de sententia non illativa censuræ, sed declaratoria tantum: quia

quia a
censura
commu
sura si
nonica
do ex j
v.g. mo
scripto
tur. 4. l
mensur
tur à di
Ter
deficer
nec sec
fiat. 2. S
tamen
non co
3. Si à p
probet
ptam h
parte r
non lig
terno f
p. 1. c. 6.

Re
larem
tam t

quia absque alia monitione declarari potest censura incurfa, quando crimen, cui est annexa, commissum esse evidenter constat. Porro ut censura sit licita, requiritur 1. ut dicta monitio sit Canonica, id est, trina, iuxta Canones: etsi aliquando ex iusta causa sufficiat una tribus æquivalens, v.g. moneo te semel pro tribus vicibus. 2. Ut ex scripto recitetur. 3. Ut causa censuræ exprimat. 4. Ut reo petenti exemplum scripturæ, intra mensem tradatur: alioqui Judex ipse suspenditur à divinis officiis, *Fill. t. 11. c. 4.*

Tertio, ob defectum justæ causæ. Hæc autem deficere potest tripliciter. 1. Si nec à parte rei, nec secundum allegationes fori externi, subsistat. 2. Si à parte rei crimen subsistat quidem, non tamen in ordine ad iudicium: quia reus de eo non confitetur, nec legitime de eo convincitur. 3. Si à parte rei non subsistat crimen, etsi iudicè probetur, ideoque titulum seu causam præsumptam habeat Judex. In quo casu etsi sententia à parte rei sit injusta, ideoque probabilius censura non liget in foro conscientiæ; in foro tamen externo servari debet, propter scandalum. *v. Laym. p. 1. c. 6.*

DUBIUM V.

Qui possint absolvere à censuris?

Resp. I A censura lata per sententiam particularem, ordinariè is tantum potest absolvere, qui eam tulit, vel ejus superior, vel successor, vel

Ll 5

dele-

delegatus. Ab ea quæ lata est à jure communi, vel ab homine per sententiam generalē, si non sit reservata, potest absolvere quisvis, qui censuratum potest absolvere à mortalibus: si verò sit reservata, ordinariè, & per se, potest tantum relaxari ab auctore legis, vel ejus successore, vel delegato.

Dixi I. *Ordinariè*: quia in articulo mortis quisvis Sacerdos absolvere potest à quavis censura.

Dixi II. *Per se*: quia per accidens, & ex privilegio, possunt etiam alii. *Lay. l. 2. t. 5. p. 1. ca. 7.*

Resp. II. Episcopi, secundum *Tri. l. sess. 4. ca. 6.* possunt I. absolvere in foro conscientiæ, per se, vel Vicarium ab omnibus censuris occultis, etiam in Bulla Cœnæ Papæ reservatis, excepta hæresi, à qua per se ipsos tantum absolvere possunt, (quantum est ex vi hujus decreti,) Dicitur autem censura occulta, quæ contracta est ob delictum non publicum, nec ad forum contentiosum deductum; aut si deductum fuit, à quo reus ob defectum probationis fuit absolutus. *Bon. d. 1. q. 3. p. 1. n. 15. & p. 2. n. 1. ex declar. Card. Erc. 2.* Possunt etiam sæpè absolvere à censura Papæ reservata, propter impedimentum ejus qui incurrit, vel quando propter senium, morbum, sexum, pauperiem, Pontifex non potest adiri. *Bon. l. c. ex Navar. Sanch. Avila. Con. Erc.*

Resp. III. Multi religiosi, præsertim Mendicantes, possunt ex suis privilegiis, (in foro tamen interno tantum) à variis censuris absolvere. *v. Dia. p. 9. t. 4. R. 63.* Quare à superioribus suis illa privilegia petant, cum ad confessiones audien-

das

das exponentur, & circa ea sequentes regulas sequantur.

Prima. Qui habet potestatem absolvendi à censuris reservatis Episcopo, non potest vi illius absolvere à reservatis Papæ.

Secunda. Qui habet potestatem absolvendi à reservatis Papæ, non censetur posse absolvere à censuris Bullæ Cœnæ: eò quòd hæ censeantur majores, nec comprehendi in concessione generali. *Dia. p. 5. t. 12. R. 34. ex Suar. &c. contra Bossium.*

Tertia. Qui habet potestatem absolvendi à censuris Bullæ Cœnæ, habet etiam à quibusvis Papalibus & Episcopalibus à jure latis, etsi aliqui negent de excommunicatione contracta propter hæresin, de qua alii probabilius affirmant, præsertim pro regionibus Septentrionalibus; pro quibus alioqui concessio magnam partem esset inutilis.

Quarta. Possunt Regulares per sua privilegia, sicut ab aliis censuris Papæ reservatis, ita etiam absolvere duello certantes (idem dic de similibus casibus) post constitutionem *Clementis VIII.* sicuti poterant ante eam, præterquam in Italia extra urbem: idque ex declaratione ipsiusmet *Clementis* apud *Comitolum l. 6. mor. Regin. l. 2. r. n. 83. Fall. tom. 1. t. 15. ca. 5. Lay l. 3. t. 3. p. 3. c. 5.*

Resp. IV. Ampla etiam solet dari potestas à censuris absolvendi in Jubilæis: in quib⁹ diligenter considerandum, quid, quantum, & quomodo concedatur. Si enim detur potestas absolvendi à casibus reservatis Papæ, etiam conceditur

potestas absolvendi à censuris Papæ reservatis : quia is non solet reservare casus, nisi ratione censuræ adjunctæ. Porro absolutio data consueti bona fide in Jubilæo, cum intentione lucrandi illud, etsi postea vel sua negligentia, vel propter aliud impedimentum non lucretur, est valida, tollitque censuram. Secus si ab initio indulgentias lucrari noluerit : eo enim casu probabilis est absolutionem non valere, & tam peccata reservata, quam censuram de novo debere tolli ab eo, qui potest extra Jubilæum.

DUBIUM VI.

Quomodo danda sit absolutio à censura?

Resp. Id statuendum esse ex natura tum censuræ, tum cujusvis absolutionis. Ex qua circa absolvendi modum *resolves*.

I. Ex natura rei non requiruntur certa verba, sed sufficiunt ea signa, quibus aperte significetur absolutio impendi. In foro tamen externo communiter servanda est forma cujusque Episcopatus. In foro autem conscientie hæc fere est in usu : *Ego te absolvo à vinculo, v. g. excommunicationis, suspensionis &c. quam incurristi propter N. N. (talem causam) & si sit excommunicatus) restituo te Sacramento Ecclesie, & communioni fidelium, aut (si sit suspensus) executioni iuramenti ordinum vel officiorum, vel beneficiorum, in nomine Patris &c.* In publica autem ac solemnitate absolutio præmittitur Psalmus *Miserere*, & ad

singulos versus pœnitentis humeri denudati leviter percutiuntur (nisi ex justa causa talis cœremonia videatur omittenda, præsertim in fœminis) tam adjectis precibus absolvitur & in Ecclesiam introducitur. Idem modus ferè servatur in absolute mortuorum, nisi quod sepulchrum virgâ percutiatur. v. *Rituale Romanum*.

II. Absolvi à censura potest absens, imò & invitus, etsi hoc communiter non liceat, ne censura contemnatur. Ratio, quia sicut pœna in absentem & invitum potest statui, sic & auferri. *Turr. Dian. p. 5. t. 9. Resolut. 10.*

III. Is, qui pluribus censuris est astrictus, potest absolvi ab una, relictis aliis: quia inter eas non est necessaria connexio. Unde si dicatur, *absolve te ab omni vinculo, &c.* valet pro omnibus; ideoque si sic absolutus in Jubilæo forte omisisset invincibiliter peccatū habens annexam censuram, id est, excommunicationem, posset is postea ab eo peccato per quemvis approbatum absolvi, cum non sit amplius reservatum, eò quod censura; ratione cujus tantum erat reservatum, sit sublata.

IV. Absolutio, vi aut metu gravi, injustè incusso extorta, non valet; imò novam excommunicationem incurrit, qui metum incutit.

V. Absolutio data ab ordinario, non præstita satisfactione, etsi sit illicita, valida tamen est; imò etiam data à delegato, modo non delegetur cum conditione satisfactionis: quæ si impossibilis sit, sufficit præstare cautionem, aut juramentum de satisfaciendo cum poterit.

VI. Dari potest absolutio sub conditione de futuro contingenti ; cum sit actus jurisdictionis externæ, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi: si enim reus absolutionem meretur, non debet apponi conditio, si non meretur, non debet absolvi.

VII. Potest etiam dari absolutio ad reincidentiam, id est, pro certo actu & tempore, quo transacto reincidat : item sub certo onere, quo non impleto, censura reviviscat.

VIII. Probabilius est, eum qui habet potestatem absolvendi in foro conscientie à censura, posse id facere etiam extra confessionem, ut contra Navar. Suar. & alios docet Sanch. l. 8. de matr. d. 16. Con. Dian. &c.

CAPUT II.

De Excommunicatione.

DUBIUM I.

Quid sit, & quotuplex?

R Esp. Excommunicatio est censura, per quam quis privatur communiōe Ecclesiæ. Estque duplex: Minor, quæ tantum privat usu passivo, seu receptione Sacramentorum, & Major, quæ etiam dicitur Anathema, ac in jure ferè semper nomine excommunicationis intelligitur, privatque omni communiōe Ecclesiastica, secundum dicenda. Per hanc Majorem excommunicatus, rursus est duplex: Toleratus, quem fi-

deles

deles non tenentur vitare: Non toleratus, quem tenentur vitare. Et quidem post *Concilium Constantiense*, non tolerati sunt hi tantum. 1. Notorius Clerici percussor, de quo *infra*. 2. Quivis nominatim excommunicatus, & specialiter ac publicè denunciatus. *Vnde resolves.*

I. In Germania Catholici securè communicant cum iis, qui notoriè sunt Hæretici, & consequenter excommunicati, quia non sunt nominatim excommunicati, ac publicè denunciati.

II. Non teneris vitare eum, quem scis peccasse contra legem, per quam illi, etiam in particulari, sub pœna excommunicationis aliquid est vetitum, vel præceptum: quia requiritur, ut per sententiam expressam & specialem contra personam in particulari, post peccatum commissum, censura sit publicata, v.g. ut Joannes sit denunciatus excommunicatus; vel saltem ita exprimaturs persona, ut non liceat de ea dubitare, v.g. excommunicamus talis loci Decanum, Prætozem.

III. Licet dicatur, Excommunicamus Petrum, v.g. incendiarium, & ejus complices, solus Petrus vitandus est, non verò alii, etsi sint notorii: quia sententia quoad illos, est tantum generalis, & non specialis contra certam personam.

IV. Non teneris vitare eum, qui privatim in conclavi est denunciatus: quia id non est factum publicè: ad hoc enim requiritur, ut sententia legatur, vel affigatur aliquo loco celebri, v.g. in templo tempore concionis, vel aliter pro more regionis.

DU.

DUBIUM II.

Ob quam causam incurratur, & quem effectum habeat excommunicatio Minor?

Resp. Incurritur ob unicam tantum causam, si quis nimirum cum excommunicato majore excommunicatione communicet iis casibus, quibus non licet. Effectus ejus est, privatio sacramentorum perceptionis. *v. Laym. l. 1. s. 3. p. 2. cap. 3.* Unde resolves.

I. Cum jura dicunt, communicantem cum excommunicato incurrere similem excommunicationem, sensus est, quod similiter, id est, verè excommunicetur, licet minore.

II. Propter communicationem cum excommunicato minore excommunicatione, etiam nominatim denunciato, nulla incurritur censura.

III. Et si excommunicatus minore excommunicatione, recipiendo aliquod Sacramentum non incurrat irregularitatem, graviter tamen peccat administrando verò, probabile est, nec venialiter peccare.

IV. Incurritur hæc censura, et si quis propter levitatem materiae tantum venialiter peccet, v. g. confabulando nominatim excommunicato, quando non licet: secus, si sit veniale propter imperfectum usum rationis: quia poena infligitur propter actum, qui quantum est ex se, sufficit ad mortale.

v. Et si

V. Etsi peccatum veniale possit omitti in confessione, non tamen illud, cui hæc censura est annexa, ne Sacramentum in ea recipiatur. Unde etiam Confessarii ordinariè prius absolvunt fideles ab omni vinculo excommunicationis, etiam minoris, deinde à peccatis.

VI. Ab hac excommunicatione lata à jure, absolvere potest Parochus, & quisquis potest à mortalibus; cum non sit reservata. An verò qui potest absolvere à veniali, habente annexam hanc excommunicationem, possit etiam ab ipsa, quidam affirmant, ut *Navar. & Tol.* alii probabilius negant, ut *Suar. Con.* quia sicut hæc absolutio est distincta à sacramentali, ita etiam ad eam requiritur distincta jurisdictio, quæ nusquam conceditur omnibus Sacerdotibus, v. *Laym. l. 1. c. 2. p. 2. ca. 3.*

DUBIUM III.

Quos effectus habeat excommunicatio Major?

Resp. Habet duplices; Mediatos, & Immediatos.

Mediati, sive remoti sunt hi:

I. Irregularitas, quam excommunicatus incurrit, exercendo actum alicujus ordinis.

II. Si excommunicatus toto anno in excommunicatione contumaciter persistat, & ut jura loquuntur, infordeat, sit suspectus de hæresi, & contra eum ut talem procedi potest, ex *Trid. sess. 25. cap. 3.* ideoque (si crimen grave, & beneficii privatione dignum commisit) privandus est beneficio.

ficio: imò etsi crimen non sit adeo grave, sitamen ad hæresis suspicionem purgandam citeur, tanquam hæreticus privari debet. *Bonac. d. 2. q. 2. p. ultim. ex Rebuff. Diaz. Navar. &c.*

Immediati effectus sunt sequentes.

I. Privat susceptione & usu passivo sacramentorū: unde nullus excommunicatus sive toleratus, sive non, potest ea licitè recipere sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiæ, jacturæ bonorum, quia censura non obligat cum tanto rigore. *Lay. l. 1. t. 5. p. 2. c. 2.*

Dixi, *licitè*: quia validè suscipit omnia, saltem quoad substantiam, præter Pœnitentiæ; imò etiam hoc, si adsit ignorantia inculpabilis; dummodo cætera ad essentiam Sacramenti requisita non desint: quia per censuram non fit incapax absolutionis, etsi prohibeatur eam recipere, priusquam absolvatur à censura. *Bon. d. 2. q. 2. p. 1. ex Fill. Suar. Con. &c.* Nec obstare, etiam si ex cōmunicatio sit reservata, vel Confessarius sciens peccata habere annexam excommunicationem; tamen ex materia absolvat, docet *Dian p. 3. t. 4. R. 78. ex Con. Suar. &c. & p. 5. t. 9. R. 53.*

II. Privat (saltem non toleratos) communibus Ecclesiæ suffragiis, orationibus, & fructu indulgentiarum non tamen privatis. Unde non tantum quis privatus, sed etiam sacerdos potest, tanquam persona privata, pro excommunicatis orare, etiam in publicis precibus, & sacro; imò actionem sacrificandi, prout pendet à merito
privato

privato operantis, offerre, vel ejus in Momento in particulari meminisse.

Dixi, *tantum privata*: quia ut minister Ecclesie non potest. Hinc irritæ sunt ac nullæ omnes preces, quas pro excommunicato in persona Ecclesie, intercedentis pro ipso, Deo offert, adeoque privatur omnibus bonis, quæ in gratiâ Ecclesie Deus concessurus fuisset.

III. Privat usu activo Sacramentorum & administratione. Quæ tamen excommunicato tolerato, & ad id requisito, & se non ingerenti quandoque est licita, v. g. si sit pastor, cujus subditi teneantur audire sacrum, nec sit alius qui celebret: imò si etiam non Parochus fortè rogetur, & invitetur ad celebrandum. Ac licet communis doctrina sit apud *Laym. hic c. 4.* peccare fideles, si sine causa necessitatis, vel magnæ utilitatis, talem inducant ad Sacramentorum administrationem, quando alius minister haberi potest: contrarium tamen est probabile, ob facultatem concessam à *Concil. Constant.* cum talibus communicandi: & hinc nec illum, qui petit à tali Sacramentum, nec ipsummet excommunicatum, si conferat, præcisè ob censuram peccare. *Laym. l. c. n. 5. ex Soto. & Sanch. l. 7. de matr. d. 9. n. 8.* Idè docet *Bon. d. 2. q. 2. p. 2. 5. 2. ex Vasq. Suar. &c.* Non tolerato autem illicita est Sacramenti administratio, præterquam in casu extremæ necessitatis: extra quam validè illud administrat, præterquam Pœnitentiam, quia hæc requirit jurisdictionem, quâ ipse caret. v. *Laym. hic c. 2. Bon. l. c.*

IV. Pri-

IV. Privatio usus divinatorum officiorum : ita ut non tantum careat eorum fructu , sed etiam sub mortali iis nequeat interesse parte notabili , ita ut moraliter censeatur cum aliis communicare ; nisi excuset ignorantia , vel necessitas vitandi scandali , aliave iusta causa , *Bon. l. c. p. 3. §. 1. ex Suar. Fil. &c.* Similiter peccant etiam alii , qui cum excommunicato vitando eidem Missæ intersunt , ut ex communi docet *Bon. l. c. n. 9.* contra *Durand.* quia participant cum illo in divinis. Aliud tamen esset , si transiens per Ecclesiam aliud tractaret , vel breviter privatim aut omnino separatim oraret , aut si aliis unum sacrum audientibus , ipse aliud audiret : quia sic moraliter non censeretur communicare cum aliis , nec conjungi ad unam orationem fundendam. *Bo. l. c. n. 16. ex Suar. Henric. Fill. Con. &c.* Aclinet peccatum hoc ex genere suo sit mortale , ex parvitate tamen materiæ subinde tantum est veniale , ut si exigua pars Missæ , v. g. usque ad Evangelium tantum , cum illo audiat. *Avila Dian. p. 5. t. 5. R. 21.* vel si horæ privatim cum eo recitentur. *Dian. p. 5. t. 9. R. 89 ex Suar. & alii 9.* Porro per divina officia intelliguntur sacrificium Missæ , publica oratio , processio , cantus horarum , benedictio olei , aquæ , candelarum , & cætera annexa ordini Clericali , quæ solenniter fiunt , (excepta concione) in quibus licet alii fideles non teneantur vitare toleratum , tenentur tamen non toleratum sub mortali vitare , nisi vel levitas materiæ , ignorantia , aut simile quid excuset. Unde si talis præsens sit , moneri debet ut recedat : si no-

lit, d
nisi t
ob q
offic
inch
inch
pro
prob
stro
inclu
dece
proc
sacru
cri ;
etian
illis,
cum,
lio p
pecc
V
nulla
& ec
etian
ficio
tur p
com
excu
conc
2. c. 3
quar
fruct
ideo

lit, debet extrudi, vel exportari, licet sit Sacerdos: nisi tamen gravius inde timeatur incommodum ob quod, si expelli non possit, omittendum est officium, etiam die festo, & celebrans nondum inchoato Canone debet abrumpere Missam; si inchoavit, potest cæteris abeuntibus sacrum prosequi, vel abrumpere, ob sententiæ utriusque probabilitatem: si consecravit, debet, solo ministro manente, pergere usque ad communionem inclusivè, & reliqua perficere in sacristia, vel alio decenti loco. Quid si excommunicatus negligat procurare absolutiorem eo fine, ut non audiat sacrum die festo, peccat mortaliter omissione facti; secus si alia de causa negligat. Quod si etiam obligatus est ad Horas, non excusatur ab illis, (etsi non debeat dicere, *Dominus vobiscum*, sed *Domine exaudi, &c.*) quas si cum alio privatim legat, venialiter tantum videtur peccare.

V. Collatio Beneficii facta excommunicato nulla est, uti & præsentatio, vel electio, institutio, & confirmatio. Ratio, quia excommunicatus, etiam toleratus, non potest communicare in officio, proindeque incapax est beneficii, quod datur propter officium. Idque licet ignoretur excommunicatio; quia ignorantia invincibilis etsi excuset à culpa, non tamen supplet defectum conditionis requisitæ ad valorem actus. *v. Less. l. 2. c. 34. d. 2.* Imo probabile est, excommunicatū, quamvis beneficio ante obtento non privetur, fructus tamen & distributiones non facere suas, ideoque eas teneri restituere; etiam ante sententiam

etiam iudicis: quia est privatus officio; fructus autem dantur propter officium, velut merces propter opus. Ita *Suar. & alij contra Sanch. & Con.* qui probabiliter putant, ex consuetudine non teneri ante sententiam, modò per se, vel alium, inserviat beneficio.

VI. Privat communicatione forensi. Unde excommunicatus nequit esse Judex, Advocatus, Procurator, (licet pro semet ipso respondere possit ipse. *Con. Prap. Dian. p. 5. t. 9. R. III.*) actor, tabellio, testis, &c. ita ut contra excommunicatum, etiam toleratum, semper possit reus excipere. Quod si non faciat nec iudex eum repellat, valida eius acta erunt, si sit toleratus: secus est, de iudice non tolerato, cum sit privatus jurisdictione, v. *Lay. ca. 2. Dia. p. 5. t. 9. R. 112. 113.* Non potest etiam esse tutor aut Curator, *Dia. p. 5. t. 9. R. 115. ex Sylv.* Neq; testamenti executor, *Dian. p. 8. t. 9. R. 2. ex Carp. &c. contra Sanch. Lugo. &c.* Si tamen non fiat oppositio, validè exequitur *Ib.* Nec potest ipse testari licet, etsi faciat validè, etiam cum excommunicatum instituit heredem, *Suar. Vill. Merc. &c. cum Dian. l. c. 119.* Denique contractus omnes ab eo facti (etsi sint illiciti, & ratione eorum non detur actio in foro externo durante executione) valent nisi fiant ab eo ut persona publica, vel Ministro ratione muneris vel beneficij: quia tunc spectant ad jurisdictionem, quæ suspensa est. *Dian. p. 5. t. 9. R. 128. ex Con. Fill. Mercer. &c.*

VII. Excommunicatus non toleratus priva-

ur usu jurisdictionis. Unde non potest valide eligere, conferre, præsentare, ferre leges vel sententiam: & qui sic beneficium à non tolerato accipit, dicendus est intrusus, ac proinde tenetur, sine alia juris declaratione, beneficium unà cum fructibus relinquere.

Dixi, *non toleratus*: quia acta tolerati probabile est esse valida. ob bonum commune: graviter tamen peccat, si absque necessitate talia exerceat.

VIII. Non toleratus privatur Ecclesiasticâ sepulturâ, ut non possit in loco sacro, seu benedicto sepeliri: & si contrarium fiat, ac corpora discerni possint, debet exhumari, nec in eo loco divina peragi ante reconciliationem.

Dixi, *non toleratus*: quia Ecclesia non polluitur, etsi hæreticus, non speciatim denunciatus, in ea sepeliatur, ut docet *Suar. Laym.* & alij. Jure nihilominus id prohibent Episcopi in Germania, eò quòd inter cæteras pœnas non communicantium in Paschate, etiam statuatur privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.

IX. Excommunicatus privatur omni alia civili communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis, & si non toleratus, etiam alii cum ipso non possint communicare: idque in casibus hoc versu comprehensis:

Os, orare, vale, communitio, mensa, negatur:

Dicitur I. Os, per quod intelligitur osculum, & omne colloquium, etiam privatum, item per nutus, literas, internuncium, & quodvis signum benevolentiae,

Dicitur

Dicitur II. *Orare*, id est omnis communicatio in divinis, de qua supra.

Dicitur III. *Vale*, quod comprehendit omnem salutationem, (saltem honorificam) verbo, vel signo, vel amplexu; & secundum quosdam, etiam resalutationem, eò quòd sit actus observantia. Sed contrarium videtur verius, quia est solutio debiti. Imò *Satyr. &c.* cum *Dian. p. 5. t. 9. R. 16.* putant probabile, quod sola verbalis saluatio sit prohibita, non autem alia signa, v.g. aperiendo caput, &c. quæ urbanitatis causa fieri solent.

Dicitur IV. *Communia*, quæ comprehendit omnem contractum (qui tamen validus est, si fiat) item cohabitationem, cooperationem, societatem, v.g. in contractibus, ita ut mortaliter censeatur communicare; quòd prudens æstimabit: unde nec iter cum eo tanquam cum socio facere licet.

Dicitur V. *Mensa*, per quam intelligitur omnis convicius, & connubia, per modum societatis & commercii; qualis non est, si casu incidas in idem hospitium, iter, mensam, imò lectum. v. *Bon. d. 2. q. 2. p. 6. §. 1. & 2.*

Quæres I. Quale peccatum sit communicare cum excommunicato non tolerato?

Resp. Communicatio in divinis censeatur mortale, propter gravitatem materiæ, in civilibus autem, (etsi inducat minorem excommunicationem) secluso tamẽ contemptu, tantum est veniale regulariter, *Suar. Bauny. &c. Dia p. 7. t. 11. R. 47.* Quod addo, quia aliquando est mortale, ut si

ut si quis cum excommunicato communicet in eodē crimine, v. g. si quis concubinam excommunicatam cognoscat.

Quæres II. An aliquando liceat cum non tolerato communicare?

Resp. Quod sic, extra divina, in his quinque casibus. 1. In casu utilitatis, sive spiritualis ipsius excommunicati, v. g. ut convertatur, sive alterius, ut ab excommunicato consilium petat, quod ab alio habere non potest; sive etiam utilitas temporalis, v. g. ut ab eo restitutio, vel debitum ex contractu petatur. Contractus tamen novos cum ipso inire non licet, et si inaneantur; sunt validi, cum nulla sit lex irritans. 2. Si in casu legis matrimonialis: quomodo uxori licet communicare cum marito, & contrā, nisi factum sit divortium *Dian. p. 5. t. 9. R. 122.* non tamen sponso de futuro cum sponsa, *l. c. R. 136.* ex *Sayr. Sanch. & Fill.* 3. In casu subjectionis: quomodo possunt filii etiam emancipati, (addit *Dian. p. 5. t. 9. R. 118. 119* ex *Corn. Fill. Hur. & c.* etiam adoptivi, vel illegitimi, imò etiam nepotes, pronepotes, & in eodem genere affines,) communicare parenti; servi, & ancillæ Domino: si ante excommunicationem fuerint in servitio. Similiter religiosi Prælati: non tamen nisi quod eam communicationem, quæ ab habitantibus in eadem familia evitari non potest. *Dis. l. c. R. 127.* contra *Sotum. v. Fill. tr. 12. ca. 8. n. 203. Lay. & Bon. l. c.* 4. In casu ignorantie, iuris, vel facti. 5. In casu necessitatis, sive animæ, sive corporis, sive bonorum temporalium: qui casus hoc versu comprehenduntur.

Vtile, lex, humilis, res ignorata, necesse.

M. M.

DUBI.

DUBIUM IV.

Ob quas causas incurratur excommunicatio Major.

Cum hæ multæ sint, variæ sunt etiam excommunicationes, quæ in 4. potissimum classes dividuntur: nam aliæ nulli, aliæ Episcopo, aliæ Pontifici per Bullam Cœnæ, aliæ eidem extra illam reservantur.

ARTICULUS I.

Quæ sint excommunicationes non reservatæ?

Resp. I. Ex jure antiquo usitatores sunt sequentes.

Contra Omnes. 1. In vexantes Ecclesiasticos, quod non elegerint eum, pro quo rogati fuerant. 2. In directores Monialium, si foveant discordias in electione. 3. In extorquentes absolutionem à censura per vim, aut metum. 4. In compellentes Ecclesiasticos, ut laicis submittant jura Ecclesiæ. 5. In docentes leges, vel medicinam religiosos, qui dimiserunt habitum, vel eos retinentes in suis scholis. 6. In sepelientes tempore interdicti, vel interdictos, vel excommunicatos non toleratos, vel manifestos usurarios. 7. In impediens visitatores Monialium. 8. In Contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

9. In

9. In edentes Glossas in Tridentinum. 10. In imprimentes libros sine superiorum licentia. 11. In præcipientes suis subditis, ne officia communia reipublicæ exhibeant Ecclesiasticis, v. g. ne iis vendant, coquant panes, &c. 12. In Doctores & Professores non facientes professionem fidei, ubi recepta est Bulla *Pii IV.* 13. In negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis. 14. In potestates foventes usuras.

Contra Clericos. 1. In Clericos in dignitate constitutos, aut Sacerdotes, audientes publicè jus, aut medicinam. 2. In Sacerdotes recipientes præfecturas seculares. 3. In Clericos minores Episcopis, locantes domos usurariis. 4. In alienantes bona Ecclesiæ; vel locantes ultra triennium. 5. In impugnantes in concionibus montes pietatis. 6. In contrahentes matrimonium, si fiat in sacris. 7. In fictè resignantes, vel permutantes beneficia. 8. In præsumptes absolvere à casibus Bullæ Cœnæ.

Contra Religiosos 1. In audientes Leges vel medicinam extra claustra. 2. In habitum temerè dimittentes, vel matrimonium contrahentes. 3. In instituentes novum ordinem. 4. Adeuntes curias Principum, ad nocendum suis monasteriis, vel Prælati. 5. Tenentes arma sine licentia intra claustra. 6. Non servantes interdictum, quando servatur à Cathedrali. *v. Fill. tom. I. r. 14. 15. ca. 84. Bon. d. 3. p. 5. §. 1. n. 36.*

Resp. II. Supradictis adjectæ sunt à *Tridentino* sequentes, quæ valent, ubi illud est receptum.

1. In imprimentes, imprimi mandantes, vendentes, apud se retinētes, vulgantes libros de rebus sacris.

Mm 2 fine

sine nomine authoris, & approbatione ab Ordinario obrenta. 2. In docentes, non esse necessariam confessionem ante sumptionem Eucharistia. 3. In raptos mulierum, iuvenes, fauentes. 4. In cogentes contrahere matrimonia cum præscriptis. 5. In magistratus, qui requisiti non iuvant Episcopos, ad restituendam, vel conservandam clausuram monialium. 6. In ingredientes (cuiusque conditionis, vel sexus fuerint) monasteria Monialium, sine licentia inscripto obrenta. 7. In cogentes mulierem ingredi monasterium, & profiteri. 8. In impediens sine iusta causa, sanctam voluntatem mulierum emittendi votum. 9. In dominos temporales, concedentes in terris suis locum pro duello.

ARTICULUS II.

Quæ sint excommunicationes reservata Episcopis?

Resp. Sunt hæc. 1. Quæ contrahitur ex levi percussione Clerici, vel gravi, si sit mulier. 2. In eos, qui absoluti in articulo mortis (à censura, vel peccato habente censuram annexam) ab eo, qui alias non poterat, non presentant superiori se, postquam convaluerunt. *v. Fill. t. 15. ca. 10. n. 241. c. 242.* 3. In Fratres Minores, si admittant in suis Ecclesiis, ad officia divina, Fratres tertii ordinis. 4. In procurantes abortum foetus animati, effectum secuto. 5. In eos, qui communicant in eodem crimine cum excommunicatis ab Episcopo. 6. *Et omnes*

omnes, quas ferunt Episcopi per propria statuta
& sibi reservant: quas Confessarii videat in Agēdis.

ARTICULUS III.

Quae sint Papa reservatae extra Bullam Cæna?

Resp. I. *Contra omnes* magis obviæ sunt sequētes. 1. In incēdiarios. 2. In habentes literas Apostolicas falsas, & non destruentes: item in falsarios literarum Apostolicarum. 3. In effringentes & spoliantes Ecclesias. 4. In communicantes eodē crimine cum excommunicatis à Papa. 5. In vexantes eos, qui censurā in alios tulerunt. 6. In absolutos ab excommunicatione, sub conditione, & non implentes. 7. In violantes interdictum Papale. 8. In dantes & recipientes aliquid ex pacto, ob admissionē ad religionem. 9. In Simoniacos reales, circa ordinem vel beneficium. 10. In committentes simoniam confidentialem. 11. In Impedientes executionem literarum sacre pœnitentiariæ. 12. In dantes recipientes aliquid, pro gratia, aut justitia, apud Sedem Apostolicam. 13. In committentes duellum, & ad id operantes, suadendo, &c. 14. In mulieres ingredientiæ Monasteria Regularium. 15. In impugnantes institutum Societatis JESU. 16. In facientes jurare illicita & contraria libertati Ecclesiasticæ. 17. In rapientes bona Ecclesiastica, item exigentes tributa ab Ecclesiasticis. 18. Violantes libertatem Ecclesiasticam, quoad fugiētes ad Ecclesiam. 19. Docentes posse fieri confessionē

in absentia. 20. In eos, qui alterutram opinionem de Conceptione B. Virginis, damnant peccati mortalis, vel hæreseos; item in eos, qui in concionibus, aliisque publicis actibus, ut lectionibus, conclusionibus, asserunt B. Virginem conceptam in originali. 21. In Percussores Clericorum. Quæ cum celebris sit, & multa scitu necessaria habeat, agetur de ea peculiariter infra.

Resp. II. *Contra Clericos & Religiosos* sunt hæc.

1. Participantes in sacris cum excommunicatis à Papa.
2. Procurantes alienationem Ecclesiarum.
3. In Concionatores, qui scripturæ sensum à Doctorum interpretatione alienum, circa tempus Antichristi, & extremi iudicii, aliaque similia revelata prædicant.
4. In Parochos non implentes iuramentum de residentia factum.
5. In Mendicantes transuentes ad alium ordinem, præter Carthusiam.
6. In moniales exeuntes claustra sine licentia.
7. In religiosos, qui sine privilegio, vel speciali licentia Parochi, Clericis aut Laicis Sacramentum Eucharistiæ, vel unctionis ministrare, vel matrimonia solemnizare præsumunt,

•••) o (•••

ARTI-

ARTICULUS IV.

Quomodo intelligenda excommunicatio percussoris Clericorum?

Resp. Ea sic habet: *Si quis suadente diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit: anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum presumat illum absolvere.*

Dicitur I. *Si quis*: intellige cuiuscunque sexus aut status, etiam impubes, dummodo rationis compos & doli capax. Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consulentes, consentientes, suo nomine factam rati habentes, non impedi- entes, saltem si ex officio aut iustitia teneantur, ut Reges, iudices, & cæteri superiores. Item patres, tutores, heri, pædagogi, Parochi, &c. quibus alio- rum cura demandata est. Ita *Laym. l. 1. t. 5. p. 2. c. 5. n. 6. Bon. d. 2 q. 4. p. 1. n. 9. ex Molin. & commun.*

Dixi, *saltem, &c.* quia si ex charitate tantum te- neantur, etiam excommunicati, docet *Suar. Caiet. Fill. Medin. Sayr. &c.* Verum id probabilius negat. *Bon. l. c. ex Navar. Con. Regin. Henriq. Mo- lin. &c.*

Dicitur II. *Clericum*: quo nomine intelli- gitur omnis prima saltem tonsura initiatus, (etiam si conjugatus, dummodo cum unica virgine,) & deferat habitum, serviatque alicui Ecclesiæ: item etiam excommunicatus, suspensus, interdictus, degradatus verbaliter tantum.

Dicitur III. *Monachum*: intelligit quemvis religiosum, etiam laicum, conversum, novitium, utriusque sexus: itē tertiaris S. Dominici, S. Francisci, si gestent habitum, & vivant in communitate: itē eremitas subjectos alicui regulæ, vel superiori.

Dicitur IV. *Manus injecerit*: per quod intelligitur quævis contumeliosa actio exterior mortalis, circa Clerici personam, ut res ei adherentes, si ve fiat manu, si ve baculo, gladio, &c. *Bon. d. 2. q. 4. p. 1.* Ex dictis resolvuntur sequentes Casus.

I. Hanc excommunicationem incurrit. 1. Qui talem conspuir, conspergit aqua, pulvere, conspurcat luto, evellit crimen, lacerat vestem, eripit aliquid per vim & iniuriam de eius corpore, v.g. pileum, pallium, &c. ita ut actio sit gravior iniuriosa. *Bon. l. c. Lay. c. 5. n. 5.* 2. Qui concludit, aut violenter detinet carcere, vel loco, unde sine dedecore non potest exire, *ibid.* 3. Qui persequitur, ut in flumen, vel fossam incidat, equo decidat, &c. *Ibid.* 4. Qui manus violentas iniicit in equum, cui is insidet, occidendo, vulnerando, cædendo, sistendo per frenum, quæ actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris, *ibid.* 5. Qui aliquid supradictorum facit, etiam Clerico consentiente, dummodò sit injuriosum ordini Clericali, *Lay. l. c.* 6. Clericus, si se ipsum ex malitia vel passione (secus si ex devotione) percutiat iniuriosè *Lay. l. c. ex Nav.* 7. Qui percutit Clericum etiam meritum, si fiat, vel per quem non debet, ut si morte dignus puniatur à Judice seculari, vel modo illicito, ut si à Prælato puniatur per laicum. *Bon. l. c. ex Navar. Sayr. Suar. Fill. con. c. 1. vid. Lay. ca. 5.*

II. Non

II. Non incurrit. 1. Fur, qui clam abscindit crumenam, vel vestem tollit Clerico: quia non est actio violenta, sed fraudulenta. *Bon. l. c.* 2. Si percussio sit iocosa, vel casualis, v. g. si janitor, vel apparitor turbam arcens percutiat Clericum: item si pueri habentes primam tonsuram se pugnis percuriant. *Bon. l. ex Moll. Fill. Con. &c.* item si percussio sit ad defendendum se, vel vitam suam, vel uxoris, parentum, filiorum, vel res suas, cum modo: ramine tamen inculpa & tutelæ. *Lay. infra.* Et denique quando cunque percussio ob levitatem, vel imperfectionem actus, non esset mortalis, illa laico, ut docet *Caj. & Sa*: quod tamen *Suar.* universaliter non admittit, v. *Bon. l. c.* 4. Si fiat in tenebris, vel Clericum non agnoscas, quod habitum non gestet; quia ignorantia excusat. 5. Si Prælati, præceptor, pater, subditum in minoribus constitutum, correctionis causa (licet ita accedat) percutiat moderatè, habita ratione culpæ: imò Prælati & Præceptor Ecclesiasticus potest etiam in maioribus constitutum castigare. An idem possit pater, controversitur in utramque partem probabiliter v. *Lay. loco mox citando* 6. Si percutiatur realiter degradatus, vel bigamus; vel exerceat publicè officium cauponis, vel macellarii, vel scurræ, & ter monitus non cesset; vel inventus turpiter agens cum uxore, matre, sorore, vel filia; vel denique mulierem ipso facto sollicitans ad turpitudinem: quia perdit privilegium. v. *Lay. l. i. t. 5. p. 2. c. 5. Fill. l. 15. ca. 1.*

Resp. II. Et si hæc excommunicatio sit reservata Papæ potest tamen Episcopus ab ea absolvere

Mm 5 his

his casibus: 1. Quando percussio, et si sit mortalis, est tamen prudentum iudicio levis, comparata cum enormi, v.g. si fiat palma, pugno, aut lapide, non relincente vestigium: & secundum *Anton. & Dian. p. 9. t. 4. R. 19.* nisi notabilem injuriam, & magnum scandalum pariat, qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno percutiat in faciem, licet guttæ sanguinis effluant. Enormis verò erit si membrum præscindatur, copiosus sanguis fundatur; vel etiam ratione dignitatis personæ, ut si percutiatur Episcopus, vel Abbas, etiam alapa.

2. Si percussor sit impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus, claudus, servus, filiusfamilias vel non sui juris: uti & regulares ac moniales invicem verberantes; item si sint homines delicati, & quotquot habent legitimum impedimentum, ut non possint ire ad Papam, aut eius legatum; vel si dubium sit de excommunicatione, *Fill. l. 15. c. 1. n. 35. & sequent.* Denique si sit occulta, v. *supra hic c. 1. d. 5. & Dian. p. 9. t. 4. R. 63* In quibus omnibus casibus pro foro conscientie potest etiam facultas absolvendi impetrari (gratis quidem) ex Pœnitentiaria Romæna à Maiore Pœ-

nitentiaro, ut v. *supra his*

*l. 1. t. 2. c. 1. in ap-
pend.*

o (o)

ARTL.

ARTICULUS V.

*Quæ sint excommunicationes Papæ
reservatæ per Bullam
Cœna?*

Resp. Præcipua est in hæreticos : quæ extenditur non tantum ad fautores, receptatores, & defensores hæreticorum ut sic, sed etiam in scienter retinentes, legentes, imprimentes, & defendentes libros hæreticorum, de religione tractantes, vel hæresin continentes. Ad quam excommunicationem incurrendam requiruntur 4. conditiones. 1. Ut author libri sit hæreticus. 2. Ut liber hæresin expresse contineat, vel de religione agat. 3. Ut legatur materia notabilis, & sufficiens ad mortale. 4. Ut scienter legatur, imprimatur, vel retineatur, *Laym. l. 2. t. 1. c. 15. n. 1.* Unde resolves.

I. Non excommunicari, 1. Si legas libros Catholicorum, referentes verba hæreticorum, etiam si animo hæresin discendi legas, *Laym. l. 2. ex Navar. Sanch. & c.* 2. Si in Catholici scriptoris libro, vel alio, hac Bulla non contento, legas adiecta scholia, vel notas authoris hæretici: quod tamen *Suar. tom. 5. d. 21. f. 2.* limitat, nisi scholia essent tam copiosa, ut ex iis potius, quam ex textu liber constare videretur. *Laym. l. c.* contra *Suar. & Sanch. & c.*

II. Non prohibentur hæreticorum libri philosophici, & alii hæresin non continentes, *Lay. l. c. n. 3.* Imo probabiliter nec ii, qui incidenter tantum continent hæresin non agentes ex professo de fi-

Mm 6

de,

de, Sayr. Graff. apud Lay. l. c. contra Suar. & Sanch. quid confirmat pro Germania, ubi Bulla cum tanto rigore non est recepta, v. Beca. 2. nu. 2. c. 15. q. 8. Legens tamen tales, incurrit excommunicationem non reservatam Indicis librorum prohibitorum, ubi is receptus est: quod non videtur esse factum in Germania, saltem cum isto rigore, ut habet Lay. l. c. n. 8.

III. Excommunicatur 1. Qui in sufficiente quantitate solum proœmium; vel epistolam ad lectorem, vel indicem libri, vel partem libri, in qua nulla est hæresis, legit, ut habet Laym. l. c. & Bon. 2. Probabiliter etiam is, qui alterum iussu suo legentem audit per alium, Lay. l. c. Azor. & c. contra Sanch.

IV. Probabiliter non excommunicatur, qui hæreticam concionem, aut epistolam seorsim editam legit; quia non est liber, Laym. l. c. n. 3. ex Sanch.

V. Non sufficit una alterave linea; imò secundum San. Rodriq. & Sa. nec integra pagina, etiam magni voluminis: quod tamen Bon. & Lay. l. c. non concedunt, licet hic fateatur, Confessario id posse ad hoc servire, ut non continuo damnet peccati mortalis, & excommunicationis eum; qui bono fine, vel etiam ex curiositate unam paginam legit.

VI. Non incurritur, si retinentur libri parvo tempore, v. g. uno alterove die: quia sicut materia, ita & temporis parvitas excusat, Lay. n. 7. ex Graff Sayr. Sanc. & c.

VII. Excusat ignorantia, etiam crassa, si vel

nescias

nescias esse hæreticum, vel tractare de religione,
*Laym. n. 4. v. Sanch. l. 2. mor. c. 10. & l. 9. de mat.
d. 32.*

VIII. Non excusatur is, qui librum vel in alie-
na domo vel alieno nomine, vel animo non le-
gendi habet. Item nec is, qui affirmat non esse
pravum, non esse exurendum. Item qui impedit
ne comburatur, qui disputationis causam defendit.
Ita *Bon.* qui tamen excusat eum, qui laudat sty-
lum, vel ingenium authoris, vel bonam doctri-
nam, quæ in eo est, sed non quatenus in eo est:
v. g. si dicas, hic liber esset bonus, si non haberet
hæresin; quia talis non defendit. *v. Lay. l. c. Bon.
d. 2. q. 5. p. 4.*

CAPUT III.

De Suspensione & Degradatione?

DUBIUM I.

Quid sit Suspensio, & quotuplex, & unde
dignoscendum, qualis, & quari-
ta sit?

R. Esp. I. Suspensio est censura, qua Clericus fun-
ctiones aliquas Ecclesiasticas exercere prohi-
betur, *vid. Bon. d. 3. pag. 2. Laym. l. 1. ir. 5. p. 3. c. 1.*
Unde resolves.

I. Solus Clericus potest suspendi.

II. Suspendere possunt, qui possunt ferre cen-
suras,

III. Ex

III. Ex genere suo, & nisi parvitas materiae excuset, est peccatum grave, exercere actum per suspensionem prohibitum: unde & irregularitatem inducit. Si tamen suspensus toleratus se non ingerat in tales functiones, sed ab aliis propter utilitatem requiratur, probabiliter non peccat, cum alii licitè requirant. Imò etsi nominatim sit denunciatus & non toleratus, alii tamè non tenentur sub mortali eum vitare, nisi censeantur cooperari actui, à quo suspensus est: unde audire eius Missam, non erit peccatum, (saltem mortale) si non inservias. Ita probabiliter *Avila. Henriq. Suar. Sayr.* apud *Bon. d. 3. p. 4. n. 4.* etiam *Lay. l. c. c. 1. n. 7.*

IV. Suspensus non toleratus invalidè absolvitur; quia non habet jurisdictionem.

Resp. II. Suspensio. alia fertur ad certum tempus, quo elapso expirat, alia fertur absolutè, seu indefinitè, manetq;, donec per absolutionem tollatur. 2. Alia est ab officio, sive id sit ordinis, sive jurisdictionis: alia à beneficio: alia ab utroque. 3. Suspensio ab officio, vel est à toto vel à parte tantum, scilicet à functione ordinis, vel jurisdictionis. Item suspensio beneficii, vel est à beneficio absolutè, vel à quibus tantum functionibus, eius ratione competentibus, *Laym. Bon. l. c.*

Resp. III. Quantitas & qualitas suspensionis, colligi debet ex verbis, quibus fertur. Quae utpote in re odiosa, non amplius sunt extendenda, quàm proprie accepta significant. Unde resolves.

I. Suspensio absolutè, & in toto, prohibetur omne exercitium ratione officii proveniens, tam ordinis, quàm jurisdictionis, & consequenter non potest

potest celebrare, nec validè excommunicare, beneficia conferre; &c. Suspendus verò à parte beneficii determinata, v. g. ab ordine tantùm, vel juris dictione, privatur tantùm illius officii functionibus. Unde Episcopus v. g. à jurisdictione suspendus, etsi non possit excommunicare, absolvere, delegare, &c. potest tamen exercere actus ordinis, ut consecrare templa, ordinare, &c. *Bon. l. c.*

II. Suspendus à certa functione Ordinis, v. g. à Sacramentorum administratione, non est suspendus à sacrificio. Similes suspendus ab ordine, potest nihilominus conferre primam tonsuram; quia non comprehenditur sub ordine. *Bon. p. 2. n. 6.*

III. Suspendus ab officio simpliciter, non intelligitur suspendus à beneficio, seu fructibus eius. Debet tamen per alium supplere, qui per se nequit, ut fructus percipiat, *Bon. n. 10. ex Nav. Suar. Henriq. Fill. &c.*

IV. Suspendus ab ordine non videtur suspendus à beneficio; quia beneficium non fundatur in ordine. *Bonac.* tamen dicit, indirectè suspendi à fructibus eius; quia dum non potest facere officium, non potest percipere fructus, *v. n. 5.*

V. Suspendus à beneficio, etsi hoc ipso intelligatur suspendus à recipiendis fructibus eius, non tamen ab officio, sive jurisdictionis, sive ordinis, etiam quod illi ratione ipsius beneficii competit. Unde tenetur legere Horas, & cetera onera beneficii præstare, licet fructibus non fruatur: hoc enim debet sibi imputare. Non tamen privatur commodo, quod provenit ex anniversariis stipendiis

pendiis Missarum, nec eo, quod datur propter
onus personale Clerici: quia non sunt fructus be-
neficii. Secus est de distributionibus quotidianis;
licet ex his vel aliis beneficii fructibus possit ali-
si aliunde sustentari nequeat, *Bon. l. c. n. 12. Sa. r.
Suar. Fill. & c.*

VI. Suspensus à beneficio potest nihilominus
eligere, præsentare, conferre beneficium: quia et-
si hæc jura competant illi ratione beneficii, illi
tamen actus non sunt beneficii præcisè ut sic, sed
potius officii & jurisdictionis, *ibid.*

VII. Suspensus à beneficio, vel ordine absol-
tè, & sine addito, intelligitur suspensus ab omni
beneficio, vel ordine, nisi aliunde aliud constet.
ibid. n. 8.

VIII. Suspensus absolutè, intelligitur ab of-
ficio & beneficio, *Lay. c. 1. n. 2.*

IX. Suspenso Capitulo, vel Conventu, non cen-
sentur suspensi singuli, nisi sint in culpa, ait Sa. r.
Suspensio & Lay. l. c. 2. n. 3.

X. Si Prælati solo verbo dicat Sacerdoti, su-
spendo te, v. g. à celebratione, videtur esse simplex
tantum prohibitio, non censura: quia hæc licet
non fertur, nisi scripto. Prælati autem non de-
bet præsumi velle peccare, nisi aliud constet de
eius intentione, aut nisi religio habeat privile-
gium, absque scripto ferendi censuras,

*v. bon. de censuris in communi,
d. 1. q. 1. p. 7.*

DUBIUM II.

Qua sint suspensiones in particulari, & quis ab eis possit absolvere?

Resp. I. Suspensiones Juris communiore sunt sequentes.

I. Clerici ipso jure suspensi sunt. 1. Recipientes ordines sacros ab alieno, vel à proprio, in aliena diocesi, vel sine ætate legitima, aut dimissorii, aut titulo, vel extra tempora, aut non servatis interstitiis, vel per saltum, vel in censura, vel denique post matrimonium ratum: qui omnes suspensi sunt ab executione ordinum, nisi fecerint absque dolo: & si Ordine utantur, fiunt irregulares. 2. Excommunicans, suspendens, aut interdicens sine scriptura, & causæ expressione, est suspensus per mensem ab ingressu Ecclesiæ, nisi sit Prælati regularis. 3. Clerici scienter eligentes Episcopum, vel Parochum indignum, suspenduntur à beneficiis biennio. 4. Ordinans & ordinatus simoniace, est suspensus ab ordinibus. 5. Parochi jungentes sponfos alterius Parochiæ sine licentia. 6. Gravantes alienis debitis Ecclesiis sibi commissas. 7. Occupantes bona vel census Ecclesiæ, beneficii, vel alterius pii loci. 8. Sodomiam exercentes, simoniaci, provocantes ad duellum, vel acceptantes, raptores vel præbentes auxilium. 9. Disputantes in alterutram partem in coetu virorum ac mulierum, de immaculata Conceptione B. Virginis. 10. Visitantes, si accipiant pecuniam vel munera:

qui

qui si sint Episcopi, suspensi sunt ab ingressu Ecclesie, si inferiores Episcopo, ab officio & beneficio, usque dum restituant duplum, II. Judex Ecclesiasticus (non Episcopus) qui facit iniuriam contra iustitiam, & conscientiam parti litiganti, v. *Bon. d. 3. p. 5.*

II. Religiosi. 1. Apostatae recipientes ordines in apostasia. 2. Admittentes ad professionem, ante annum probationis peractum. 3. Non utentes habitu, & vestitu, modo sibi prescripto. 4. Introducentes mulieres in Monasteria.

III. Episcopus, 1. Ordinans non subditum, suspensus est à Pontificalibus per annum: ordinans verò iavitu[m] suspensus est per annum à celebratione. 2. Admittens resignationes, contra formam prescriptam. 3. Intrans monasteria Monialium sine necessitate, v. *Fill. 2. 17. c. 5.*

Resp. II. Præter has suspensiones aliæ sunt ab homine. quæ sint graves, requirunt culpam mortalem, v. g. ut quis suspendatur ab omnibus actibus sui officii, vel fructibus unius anni. Potest tamen aliquis ob peccatum veniale privati uno actu, v. g. eligendi.

Resp. III. Habens Episcopalem auctoritatem potest absolvere à suspensione non reservata; & communiter religiosi ex privilegijs possunt absolvere ab omni suspensione in foro conscientie: & Episcopus potest absolvere ab omni suspensione juris, si Sedi Apostolicæ specialiter reservata non sit, *Lay. c. 4. n. 2. ex Nav. Suar. &c.* Imò etiam ab hac, si proveniat ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentiosum, *Bon. d. 3. p. ult. ex Trident. sess. 24. c. 6.*

DUBL.

DUBIUM III.

Quid sit depositio & degradatio, à quo,
& ob quam causam fieri
possit?

Subjici solent Suspensioni Depositio & Degradatio (etsi censuræ non sint, ut dictum est cap. 1.) ob similitudinem, quam habent cum suspensione, cum utraque sit ab Ecclesiastico ordine, aut beneficio. Differunt autem à suspensione, quod illæ auferant ipsum jus radicale, & titulum beneficii, idque in perpetuum: suspensio non item: Porro depositio genericè accepta, alia est verbalis, quæ absolutè depositio dicitur: alia Realis, quæ dici solet degradatio.

Resp. I. Degradatio est privatio executionis officiorum, & beneficiorum simpliciter & intoto, & absque spe restitutionis, facta cum certa solemnitate, & privatione privilegii Clericalis, tam Canonis, quàm fori, ita ut sæculari curiæ subdatur.

Dixi, *Executionis*: quia ordo ipse non potest tolli. Interim degradatus tenetur ad votum castitatis, si fuit in sacris, & ad Horas, nisi has fortè pœna, ad quam damnatur, v.g. tiremes, vel aliud impediatur.

Resp. II. Depositio verbalis est similis privatio, sed sine solemnitate dicta, & relicto utroque privilegio, Canonis & fori.

Resp. III.

Resp.III. Clerici possunt degradari à suo Episcopo, sed non ab inferioribus illo: deponi tamen possunt ab eodem per Vicarium.

Resp.IV. Depositio fieri potest in casibus iure expressis, & delictis: non tamen nisi gravioribus, arbitrio iudicis. Ubi notat *Laym.* crimen debere esse enorme, id est, unum ex maximis. Degradatio similiter fieri potest in casibus tantum gravissimis, quales sunt v.g. crimen hæresis manifestum, falsatio literarum Apostolicarum. Sodomia frequentata, gravis calumnia proprio Episcopo interrogata, v. *Laym. hic c.5. & Fill. t.18, c.8.*

CAPUT IV.

De Interdicto

DUBIUM I.

Quid sit & Quotuplex?

RESP. Est censura Ecclesiastica, prohibens divinum officiorum, sacramentorum aliquorum, & Ecclesiasticæ sepulturæ usum, quatenus talis est. Quod addo, quia excommunicatio eodè privat, quatenus est communicatio cum fidelibus: suspensio verò propriè non illum usum, sed exercitium potestatis Ecclesiasticæ impedit. *vid. Laym. l.1, t.5, p.4, c.1. Bon. d.5, p.1.*

Resp.II. Interdictum dividitur I In locale, quod immediatè locum afficit; & in Personale, quod immediatè afficit personas; & Mixtum, quod immediatè

mediatè afficit locum & eius incolas. Differt autem Locale à Personali, quòd in illo participatio sacrorum officiorum tum indigenis, tum alienigenis, non absolutè, sed in loco tantum interdicitur; in hoc vero certis personis aut communitati prohibeatur absolutè; & in omni loco. 2. Interdictum tam locale, quam personale, subdividitur in Generale, & Particulare. Generale est, quo locus generalis, v. g. civitas, provincia, vel quo communitas v. g. collegium, &c. interdicitur. Particulare, quo locus aut persona particularis, aut particulares interdiciuntur. Unde resolves.

I. Interdicta civitate interdiciuntur etiam suburbia, & interdicta parochia, etiam sacellum, vel cœmeterium contiguum: quia accessorium sequitur naturam principalis.

II. Interdicto populo non interdiciuntur ii, qui non sunt pars populi, ut studiosi, Clerici, peregrini, &c. Nec interdicto Clero, interdiciuntur religiosi, quia in favorabilibus tantum nomine Clerici comprehenduntur.

III. Si dicatur cives, v. g. Colonenses, sunt interdicti, ii nusquam possunt interesse divinis, (nisi tamen desinant esse istic cives, nec causam dederint interdicto) contra verò, si civitas interdicto subiciatur; licet civibus aut incolis, qui causam interdicto non dederunt, alio ire, & istic divinis interesse.

DUBIUM II.

Qui sint effectus Interdicti?

Resp. Sant sequentes. 1. Prohibitio divinorum officiorum. Unde etiam interdicti, ob alienam culpam non possunt interesse sacro. Clerici tamen & religiosi, quando ipsi interdicti non sunt, possunt ac debent ut ante Missas, divinaque officia celebrare; sed januis clausis, non pulsatis campanis, (nisi ad concionem, salutationem Angelicam, vel obitum alicuius) submissa voce, & exclusis interdictis. Permittitur tamen, ut in festis Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis, & per octavam Corporis Christi, divina officia cantentur solemniter, admissis etiam interdictis, modò qui causam interdicto dederunt, altari nec appropinquent, nec veniant ad offertorium, vel communionem. 2. Prohibitio administrationis sacramentorum, excepto Baptismo, Confirmatione, & pœnitentia: quæ omnibus permittuntur, iis exceptis, qui interdicto causam dederunt, etiam auxilio, consilio vel favore. Eucharistia tamen potest dari morituris, & deferri cum lumine & campana. Nec improbable est interdictis licere contrahere Matrimonium, ut *Sanc. Con. & Lay.* docent contra *Suar.* quia hoc Sacramentum secundum substantiam non ab Ecclesia, sed ipsis contrahentibus ministratur. 3. Prohibitio sepulture Ecclesiasticæ, etiam respectu infantium & amentium. Excipe tamẽ Clericos, qui in interdicto

locali

locali, si nominatim interdicti non sunt, nec interdictum violarunt, possunt cum silentio sepeliri. *Laym. c. 2. nu. 3.* 4. Clerici violantes interdictum, peccant mortaliter; sicut etiam religiosi utriusque sexus: qui insuper excommunicantur de facto. Laici verò peccant quidem graviter, si contra interdictum personale recipiant sacramenta: si verò tantum violent locale, v.g. audiendo divina officia, probabilius est, tantum esse veniale, dummodo ipsi personaliter interdicti non sint, *Laym. c. 3. ex Sylv. Soto, Avila, &c.*

DUBIUM III.

Quis censuram interdicti ferre, & quis tollere possit?

Resp. I. Interdicere possunt iidem, qui excommunicare & suspendere. Et quidem ut determinata persona interdicatur, videtur requiri culpa mortalis; ut autem feratur Interdictum locale, vel generale in communitatem, requiritur peccatum valde grave, cum contumacia commissum à capite, vel præcipuis membris, licet reliqui culpa vacent.

Resp. II. Interdicta localia, & personalia generalia, quæ jure communi sunt imposita, nec reservata tolli ab Episcopo, vel alio habente jurisdictionem in communitatem interdictam; non tamen à Religiosis privilegiatis: quia locus & communitas foro pœnitentiæ non subjiciuntur.

Resp.

Resp. III. Ab interdicto juris personali particulari, si reservatum non est; quivis approbatus potest absolvere. Denique per privilegium absolventi ab omnibus censuris, non intelligitur potestas tollendi interdictum locale, aut personale communitatis.

CAP. V.

De Irregularitate.

Et si Irregularitas non sit censura, propter similitudinem tamen quam cum ea habet, communiter eidem annectitur: quapropter & hic subiungo.

DUBIUM I.

Quid & quotuplex sit irregularitas?

Resp. I. Est impedimentum Canonicum, suspensionem ordinum sacrorum, & susceptorum, sum impediens. Unde sequitur, non esse censuram, sed quasi inhabilitatem: etsi enim interdum imponatur per modum poenae, proprie tamen poena non est, *Laym. l. 1. t. 5. p. 5. c. 1. Bon. d. 7. q. 1. p. 1.*

Resp. II. Dividitur 1. in eam, quae est ex delicto, & quae est ex defectu. 2. in Totalem, seu proprie dictam, quae omni ordine suscipiendæ, & suscepti exercitio privat, v. g. homicidium, bigamia: Et 3. Partialem, quae aliquo tantum ordinis mini-

sterio

sterio privat, vel solo ascensu ad ordinem superiorum; v.g. oculis vel palma Sacerdos carens inhabilis est ad Missam, non tamen ad confessiones audiendas; & Diaconus sinistro oculo carens, inhabilis est ad Sacerdotium, in suo tamen Ordine ministrare potest.

DUBIUM II.

Quinam effectus irregularitatis?

Resp. Sunt sequentes. 1. Inhabilitate ad ordines suscipiendos, etiam primam tonsuram, & impedire exercitium ordinem susceptorum. Unde Sacerdos irregularis, etsi validè, illicitè tamen absoluit. *Bon. l. c. num. 4. & p. 4.* 2. Quod collatio beneficii, ad cujus functiones inhabilis est facta Irregulari, invalida sit, secundum sententiam communiorum & tutiorem; etsi non improbabiler quidam dicant, eam non ipso facto irritam esse, sed merito irritandam. *Laym. l. c. c. 1. n. 2. & 3. Sylv. & c. Bon. p. 4.* Secundum quam sententiam probabilem resolves.

I. Is, qui beneficium impetravit in irregularitate, potest, obtenta hujus dispensatione, illud in foro conscientie licite retinere, sine nova collatione, etiamsi in dispensationis impetratione non sit facta mentio beneficii. Item si postea beneficio privetur, non tenetur fructus restituere.

II. Graviter peccat, qui in irregularitate exercet actum ordinis, aut suscipit, licet ordines ei collati sint validi.

Na

DU

DUBIUM III.

Quomodo incurratur & tollatur Irregularitas?

Resp. I. Cum ab homine non feratur, nulla incurritur, nisi in iure expresse habeatur, (*Cap. Is qui de sent. excom. in 6.*) Unde in dubio sive facti, sive juris, tenere potes, quod non sis irregularis: quia melior est conditio possidentis, *Bon. q. 1. p. 5. ex Suar. Fill. & c.* Excipe tamen si dubites de homicidio saltem injusto à te commisso, ut patet ex *Cap. Significasti, & ex C. ad audientiam. 2. de homicidio v. Bon. l. c.*

Resp. II. Ut incurratur Irregularitas ex delicto, requiritur actus externus consummatus & moralis; ut habet communis contra *Cajer.* Ratio, quia est gravis poena, & difficulter relaxatur.

Resp. III. Irregularitas non tollitur per absolutionem, sed per dispensationem, hac vel simili forma. *Dispensato tecum in irregularitate, quam, vel quas, ob hanc vel illam causam incurristi.* Et si quidem dispensans intendat tollere omnes, idque possit, omnes tollit, sin minus, eam tantum tollit, quam potest, & vult. Etsi verò hæc dispensatio ad Pontificem spectet, ex iure tamen novo *Tridentini;* ubi illud est receptum, potest Episcopus dispensare in irregularitatibus, provenientes ex delicto, & non deducto ad forum contentiosum; nisi tamen sit homicidium, directè & in se volitum, *Bon. q. 5. p. 1. n. 3. ex Trid. sess. 24. c. 6. Suar. Sanch. Fill. & c. Laym. cap. 9. n. 4.*

Præterea irregularitas ex defectu natalium, tolli etiam potest per professionem in religione approbata, sed quoad ordines tantum, non quoad Prælaturas, *cap. 1. de filiis Presbyterorum. Bon part. 2. Laym. c. 9 n 6. Suar. Sanch. Less. contra Villalob. qui apud Dian. p. 4. t. 2. R. 65. dicit, tolli quoad omnia solita gubernari per Fratres illius Ordinis, ut Prioratus, Præposituras, Rectoratus, & cætera munia. Circa quæ Prælatos saltem posse cum iis dispensare, in Capitulo tamen generali vel Provinciali, notat Dian. l. c. ex Barbof. Vnde resolves.*

I. Solus Papa, & qui ab eo accepit Privilegium, potest dispensare in irregularitatibus ex defectu.

II. Confessarius in nullis irregularitatibus potest dispensare, nisi habeat speciale Privilegium à Papa.

DUBIUM IV.

Quæ sint Irregularitates ex delicto?

Resp. Prima est, ob iteratum Baptisum senio & scienter, estque irregularis tam rebaptizans, quam rebaptizatus: etsi in rebaptizante irregularitas tantum sit partialis, ne Clericus ad altiore[m] ordinem possit ascendere, neque incurratur si rebaptizatio sit occulta. *Co. v. Tolet. M. Leo. p. 3. f. 358. v. Bon. d. 7. q. 3 p. 3. Laym. l. 1 t. 5. p. 5 c. 2.*

Secunda, ex violatione censuræ, v. g. si ea innotatus actum aliquem ordinis solemniter exerceat, nisi invincibilis ignorantia excuset. *Laym. c. 3.*

Tertia, ob peccatum, quo Clericus seriò & scienter actum ordinis sacri, quem non habet, solemniter exercet, *Bon. l. c. p. 6. Laym. l. c. cap. 3.*

Quarta, ob delictum, quo quis malè suscepit ordines v. g. in excommunicatione, suspensione, vel ab Episcopo non habente jurisdictionem, vel per saltum, (licet hunc suspensum tantum esse, quamdiu non ministrat in ordine per saltum suscepto; satis probabiliter doceat *Avilla, Nav. Bon.*) Vel ante legitimam ætatem, vel sine dimissoriis, vel furtivè (Episcopo nesciente, nec approbante) & non examinatus, *v. Bon. d. 7. q. 3. p. 4.*

Quinta, propter enormia crimina, si sint notoria & publica, v. g. quæ à jure habent annexam infamiam, ut adulterium, raptus, incestus, perjurium in judicio.

Sexta oritur ex injusta mutilatione vel homicidio, etiam indirectè tantum voluntario, extenditurque ad omnes qui ad adulterium, sive in bello injusto, sive extra illud injustè concurrunt, consulendo, mandando. Mutilatio autem hic intelligitur, quando à corpore separatur membrum aliquod principale, id est, pars corporis, quæ officium per se distinctum habet, v. g. pes, manus, oculus, auris, &c. *M. Leo in praxi p. 3. f. 347. ex Cov. Nav. de Cens. n. 206. v. Bon p. 8. Unde resolves,*

I. Non fit irregularis, qui in rixa præscindit alteri digitum, pollicem, ungues, dentes, barbam, capillos, labia, nasum, auriculâ, (id est, cartilaginem, quæ tantum deservit ad ornatum & tutelam auris:) quia non sunt propriè membra: v. g. digitus est pars tantum & officium membri, *Avila & alii,*
cup

cum *Dian. p. 4. t. 4. R. 26.* Item *M. Leo l. c. ex Gloss. c. ult. de hom. in 6. & L. quaritur herm. 10. l. Non sun^d*
14. §. Partus. ff. de statu hom.

II. Nec fit irregularis, qui excoecavit hominem solo usu privando, non autem oculum extrahendo; nec qui debilitat tantum membrum, & non abscindit; quia non est mutilatio, *Dian. p. 4. t. 4. R. 26. ex Megal. &c.*

III. Quando plures (non ex consilio, sed in rixa) unum percutiunt, & unus lethale vulnus infligit, ex quo moritur; si constet quis hoc fecerit, hunc solum fieri irregularem docet *Sayr. & alii §.* cum *Dian. p. 2. t. 15. R. 18.* contra *Avilam, Suar. &c.*

IV. Qui infirmo bona fide dat aliquid, v. g. cibum vel potum, vel eum movet, vel de lecto in lectum transfert, aut aliquid circa eum operatur, ex quo mors vel ejus acceleratio præter intentionem sequatur, non fit irregularis, nisi intervenerit lata culpa, *Avila Fill. & alii 4.* cum *Dian. p. 5. t. 3. R. 117.* ubi ex *Bon. &c.* notat, Sacerdotibus & Religiosis circa moribundos licere eadem quæ laicis.

V. Qui amicum bono animo comitatur, ne periclitetur in rixa, non fit irregularis, etsi amicus occidat alium. *Avila, Henriq. &c.* cum *Dian. p. 4. t. 2. R. 17.* Limitat autem *Præpos.* nisi sua præsentia animaverit ad occidendum.

VI. In bello injusto si vel unus occidatur, totus exercitus fit irregularis, saltem si aliqua ratione sit cooperatus, *Bon. q. 4. part. 4. n. 3.*

VII. Irregularis fit, qui procurat abortum fœtus animati anima rationali, secus, si animatus non sit
G. Majores, 32. q. 2. Bon. l. a. p. 3. n. 27. Cõn. &c.

Nh 3

VIII. Qui

VIII. Qui dans operam rei licitæ (imò secundum multos, etiam illicitæ) sufficientem diligentiam adhibuit, ne ex ea homicidium sequeretur, & tamen secutum est, non fit irregularis, ob defectum voluntarii: secus tamen, si dictam diligentiam omisit, omissione mortali, *Bonac. q. 4. p. 7. Less. l. 2. c. 9. dub. 15 &c.* Alii tamen dicunt, quod dans operam rei illicitæ, ex quavis culpa etiam levissima, incurrat hanc irregularitatem. *Panorm. Cov. M. Leo p. 3. f. 354.*

IX. Qui alterum mutilat vel occidit ad necessitatem sui defensionem cum moderamine inculpatae tutelæ, non incurrit hanc irregularitatem: quia hic nulla est culpa, ergo nec poena, *M. Leo p. 3. f. 349.*

DUBIUM V.

Quæ irregularitates ex defectu?

Resp. Prima est ex defectu animæ. Ex quo irregulares sunt. 1. Amentes, phrenetici, arreptitii & epileptici: qui tamen si ordinati sunt, & intra annum eo morbo non laborarunt; præsumuntur liberati; & permittuntur ad Ordinum exercitium. Si verò laborent rarò, & quidem sine clamore & spuma, permittuntur celebrare cum coadjutore, qui deficientibus ipsis suppleat sacrificium, *M. Leo p. 372. ex C. illud 7. q. 1. & Glossa ibid.* 2. Illiterati, qui non habent doctrinam necessariam pro Ordinibus. 3. Neophyti, seu recenter conversi, usque dum iudicio Episcopi sufficienter instructi sunt.

Sacru.

Secunda ex defectu corporis. 1. Si propter eum ineptus est ad exercitium ordinis, ut si sit coecus, surdus, claudus, ita ut sine baculo nequeat ire ad altare. Item si careat manu, pollice, indice, oculo, (non tamen si ungula pollicis, vel indicis, vel oculo dextro tantum) si verò sinistro seu Canonico, aut ejus vi visiva careat, indiget dispensatione: quod tamen negat *Valentia*, *Henr. Satyrus*, si quidem dextero, possit absque deformitate legere Canonem. 2. Si ordinem nequit exercere sine horrore; offensione, aut scandalo aliorum, ut si careat auribus, naso, si notabiliter sit gibbosus, leprosus, paralyticus, si membra habeat superflua cum magna deformitate: in dubio vero, an deformitas sit sufficiens, Episcopi est judicare: saltem in Clericis: nam in Regularibus id spectare ad eorum Prælatum contra *Barbos. &c.* docet *Suar. Gallii*, cum *Dian p. 4. t. 1. R 73.* licet concedant Episcopum posse rejicere arbitrium Prælati: hunc autem, si gaudeat autoritate quasi Episcopali, posse in illa irregularitate dispensare, nisi deformitas sit tanta, ut scandalum generet. *Ibid. ex Rodrig. & alii 4. v. Bon. Laym. M. Leo p. 3. f. 370.* Unde resolves.

I. Non videtur irregularis, 1. Qui habet 6. digitos, vel aliquos conjunctos, si non sit magna deformitas, & ordinem exercere possit. 2. Qui habet in oculo maculam, visum non auferentem, nec notabiliter deformantem. 3. Qui caret ungula pollicis, si possit hostiam elevare & frangere. 4. Qui per vim aut infirmitatem factus est Eunuchus.

II. Irregularis est hermaphroditus, quia est monstrosus. 2. Gigas, pigmæus, æthiops: non tamen inter suos, sed alienos, ubi disparitas ludibrio est.

Tertia ex defectu natalium. Ex quo irregulares sunt omnes illegitimi, eo quod ratione originis reputentur viles. Tales communi jure legitimantur, 1. Per subsequens matrimonium inter eorum parentes, modo hi tempore conceptionis potuerint valide contrahere. 2. Per professionem religiosam, quamvis ad dignitates etiam in religione, v. g. Abbatiam, Prioratum, &c. promoveri non possint, sine dispensatione. *v. supra d 3.* 3. Per dispensationem Pontificiam. Principes verò sæculares non possunt legitimare, nisi tantum in ordine ad officia sæcularia, hæreditates. Porro cum dubium est an quis sit legitimus, non censi irregularem contra *Vasq. & alios 5.* vult. *Dian p. 4. t. 2. R. 59. ex Avila:* eo quod quilibet præsumatur legitimus, donec contrarium probetur: neque tene-ri hac in re credere ipsimet matri, etiam in fine vitæ, nisi rationib. convincat, vel pater etiam asserat. *Ib. ex communi.*

Quarta est ex defectu ætatis, de quo v. in Sacramento Ordinis.

Quinta ex defectu Sacramenti, sive significationis matrimonii, ratione bigamiæ, eò quod bigamus non perfectè repræsentet unionem Christi cum Ecclesia, quippe qui carnem suam divisit in plures uxores. Non sufficiunt autem ad hanc bigamiam sponsalia cum pluribus, etiam secuta copula, nec fornicatio, vel adulterium, vel matrimoni-

um ratum cum pluribus, sed matrimonium verum, vel præsumptum, cum duabus, & consummatum. Dixi, *vel præsumptum*: quia licet quandoque secundum matrimonium sit nullum, juris tamen fictione & interpretatione, præsumitur bigamia, licet improprie dicta. Unde sequitur, irregulares fieri sequentibus casibus.

I. Qui vivente, vel mortua prima uxore cognita, secundam cognoscit, etsi matrimonium sit invalidum.

II. Qui viduam non virginem ducit, & cognoscit.

III. Qui ducit uxorem prius ab alia corruptam, etiam per fornicationem, & cognoscit, non tamen si ipse eam ante corripuit: quia tunc non est divisio carnis in plures.

IV. Qui propriam uxorem cognoscit, postquam ab adulterio per adulterium cognita fuit; quia ipsa jam divisit carnem in plures. Nec refert, etsi per vim vitata fuit, vel vir corruptam, aut viduam esse ignoraverit: quia hæc irregularitas non oritur ex culpa, sed ex defectu significationis Sacramenti.

V. Qui post solemne votum castitatis de facto matrimonium contrahit, & consummat, etiam cum virgine: quia interpretatione juris censetur duo matrimonia contraxisse, unum spirituale cum Christo, alterum carnale cum muliere. Nec refert, quod invalidè contrahat, quia quantum est in ipso, effectus à parte rei ponitur.

Sexta oritur ex infamia, sive juris (que vel ex delicto proprio, vel parentū, vel yili conditione per-

N n s sonæ.

sonæ nascitur) sive facti, modò crimen publicum fit: ex occulto enim non oritur, si homicidium, & censuræ violationem excipias, ut docet Nav. Con. Laym. contra Sylv. & Suar. qui ex occulto etiam oriri putant, modò infamiam ipso jure connexam habeat. Porro infamia ob crimen notorium, vel per sententiam judicis contracta, non tollitur, nisi per dispensationem Principis, cujus autoritate contracta fuit. Infamia facti, etiam orta ex enormi crimine & digno depositione, tollitur per publicam & constantem vitæ emendationem.

Septima oritur ex defectu libertatis. Unde irregulares sunt 1. Omnes servi propriè dicti (& secundum Laym. l. 2. t. 1. cap 8. etiam originarii, donec consequantur plenam libertatem. 2. Conjugati, nisi uxeres consentiant, & castitatem voveant. 3. Curiales, id est, curiæ sæculari obligati, facto juramento vel stipendio, ut judices, advocati, &c. quamdiu talia officia habeant. Excipe tamen nisi habeant specialem dispensationem Papæ pro illis officiis, ut quidam Clerici in aulis Principum, in causis civilibus, non tamen criminalibus, occupati; vel nisi consuetudo, sciente Papa, id permittat. 4. Milites saltem quamdiu juramento tenentur; item thesaurarii, & depositarii publici, & qui rem-pub. administrant. Item apparitores, & similes, qui sæva, turpia exercuerunt, vel in causa sanguinis ministrarunt. *M. Leo p 3. f 369.*

Octava ex defectu lenitatis, scilicet ex licita mutilatione, vel homicidio in bello justo, vel iudicio. Quod ideo statuit Ecclesia, quia Sacerdos genuit personam Christi, qui utpote lenissimus, neminem

nem unquam læsit. Ad hanc autem requiritur, ut occisio aut mutilatio de facto sequatur. Unde non sufficit voluntas, nec vulneratio gravis, *Bon. d. 7 q. 4. Tan. d. 6. q. 10. dub. 11.* Unde resolves.

I. Non fit irregularis, qui mutilat, vel occidit in defensionem inculpatam honoris, vitæ, castitatis, &c. vel etiam proximi: quia jure non statuitur irregularitas, nisi ob homicidium in bello justo, vel judicio. *Tan. l.c.*

II. Irregularis fit in bello, qui mutilat, vel occidit propria manu; non autem Clericus exhortans ad pugnandum in bello justo, (secus tamen, si ad occidendum hunc vel illum in particulari.) Idem est de Duce exercitus, tubicine, &c. *Bonac. p. 4.*

III. In judicio justo irregulares fiunt, qui ad mortem, vel mutilationem cooperantur activè, & efficaciter, & proximè per actionem ex natura sua ad id ordinatam. Dicitur I. *Cooperantur*, ut Judex ferens sententiam, Notarius eam scribens, ministri exequentes, testes, &c. Dicitur II. *Activè*, id est ex parte occidentium: quia non fit irregularis, qui se tantum habet passivè, & ex parte ejus, qui occiditur, ut Confessarius hortans ad fatendam veritatem, vel acquiescendum sententiæ justæ, quam non potest differre nisi appellatione injusta, *Cornel. & Dian. p. 4. t. 3. R. 99.* Dicitur III. *Efficaciter*, quia adjuvans, v. g. ferens ligna, ut comburatur ante jam suffocatus, non fit irregularis; nec assistens supplicio, si sua præsentia in illud non influat. Dicitur IV. *Proximè*, quia, qui remotè tantum cooperantur, non fiunt irregulares, ut

qui gladios faciunt aut vendunt; item legislator leges capitales condens, concionator in genere dicens, puniendos esse malefactores, Confessarius interrogatus de reo, an mortem mereatur, si respondeat, iudicem sine acceptione personarum fungi debere suo munere: quia hi omnes sunt tantum causa remota. Essent autem proxima, ideoque irregulares, si quid facerent, aut dicerent in particulari, ex quo mors alicujus sequeretur, aut etiam acceleraretur; v.g. si quis efficaciter urgeret reum, ut scalam ascenderet, vel ad hoc illum iuaret, vel si iudici in particulari responderet, hunc esse plectendum. Possunt tamen subinde etiam proximè cooperantes excusari ab irregularitate, v.g. 1. Si fiat ex indeliberatione; aut cum semiplena tantum advertentia, v.g. si dicat Confessarius, properemus, aut instiget jumentum, quo reus vehitur. 2. Si cooperatio sit valdè exigua, ut si jubeat reum adhuc unum gradum ascendere: quia minimum reputatur pro nihilo, *Avila & Henric. apud Bon. q. 4. p. 1. n. 9.* Item *Suar. Regin. May. &c.* contra *Vasq. Turr. Hurt. Bauny, &c.* qui censent ex homicidio neminem fieri irregularem, nisi concurrat ut Publicus minister justitiæ, sive ad causæ probationem sive executionem; vel ut privatus injustè & cum peccato. Quam sententiam probabilem censet *Dian. p. 3. t. 4. R. 79. & in addit. R. 15. & p. 8. t. 7. R. 61.* Hinc negant fieri irregularem. 1. Confessarium vel alium quemcunque, qui furem hortatur, ut scalam ascendat, caput supponat ad ictum excipiendum. 2. Eum qui carnifici dicit, ut aliquid appetet quo citius extinguatur reus. 3. Qui dum reus

ad

ad supplicium ducitur, suggerit viam breviora.
4. Qui vendit vel commodat scalam, funes, enses,
& cetera instrumenta; etiam qui furcam fecit. 5.
Qui interrogatus à Judice, an teneatur reum con-
demnare, respondit, teneri. 6. Eum, qui carnifici
putanti suspensum jam esse mortuum, significavit
adhuc vivere, ex quo calcans iterum pede oc-
cidit.

Dicitur V. *Per actionem sua natura, &c.* id est,
quæ per se sit causa talis effectus: quia affectus per
accidens, non imputatur danti operam rei licitæ.
Hinc non fit irregularis; dicens carnifici, nemo te
impedit facere tuum officium, ego meum feci;
nec Judices Ecclesiastici, degradatum tradentes
brachio sæculari: nec Clerici accusantes aliquem
in causa criminali, modo expressè protestentur,
se non intendere, ut puniatur poena sanguinis, sed
tantum ut sibi vel suis satisfiat, vel impedian-
tur mala sibi aut aliis imminencia, v.

Bon. q. 4. Tan. l. c. &c.

SOLI DEO GLORIA.

Nn 7 IN-